
HUMÁNERŐFORRÁS-FEJLESZTÉS

Dr. Simicskó István

A tartalékos rendszer fejlesztésének kiemelt kérdései

A tartalékos erők alkalmazásának nemzetközi tapasztalatai. Az önkéntes haderőszerkezetre történő magyar áttérés jellemzői. A haderő képességei és honvédelmi, illetve szövetségi feladatai között mutatkozó növekvő diszharmonia. Az önkéntes tartalékos rendszer megteremtésének szükségessége. A rendszer komponensei. A védelmi és a műveleti tartalékerő. A rendszer megbízható működtetésének feltételei.

A tapasztalatok azt mutatják, a világon még a leggazdagabb országok nagy többsége sem engedheti meg magának, hogy a biztonságukat kizárólagosan hivatásos haderejükkel garantálják. Nemzetközi kitekintésben vizsgálva az egyes országok haderőinek összetételét megállapítható, hogy valamennyi országban – legyen az katonai szövetséghez tartozó, vagy szövetségen kívüli – számolnak az állandó állomány tartalékosokkal történő kiegészítésével. Sőt, a legtöbb fejlett országban a tartalékosok alkalmazása (különösen békeidőszaki feladatokra) jelentősen kibővült, az egyes tartalékos katonák és a kötelékek szintjén egyaránt.

A haderőn belül – elsősorban költség megfontolások alapján – kialakult egyfajta munkamegosztás a hivatásos és a tartalékos szervezetek között. Vannak olyan időszakos feladatok, amelyek végrehajtása nem igényli a drágán kiképzett hivatásos katonák szakértelmét. Azokat adott esetben sokkal olcsóbban és – motivációs szempontokat is figyelembe véve – hatékonyabban képesek tartalékosok végrehajtani. De a tartalékosok alkalmazása mellett szól ennek a fordítottja is: amikor ritkán és rövid ideig használt speciális képességeket nem célszerű létrehozni, valamint fenntartani a haderőn belül.

A fegyveres erők állandó állománya létszámának csökkentése általános tendencia a világban. Bár haderő-szervezési kérdésekben még a szövetségen belül is vannak különbségek az egyes országok között, a tartalékerők vonatkozásában egységesen követett elv az állandó- és a tartalékerők kölcsönös meghatározottságának figyelembe vétele. Szinte valamennyi NATO-tagországban ahol csökkentették vagy csökkentik a hivatásos haderő létszámát, azzal párhuzamosan a tartalékerők létszáma növekszik, szerepük felértékelődik. Az Egyesült Államok haderejének 44 százalékát tartalékosok alkotják. Nagy-Britannia haderejének 48 százalékát teszik ki a tartalékos

katonák, Kanadában 36 százalékát, Franciaországban is 10 százalékát, Hollandiában pedig 9 százalékát. Dánia minimális létszámú reguláris erőt tart fenn, de válsághelyzetben 110 000 fő kiképzett tartalékos mozgósításával számol, amelynek jelentős részét az 1949-ben megalakított Honi Gárda adja.

Az országok egy másik csoportját a semleges, illetve semlegességre törekvő államok (például Svájc, Ausztria, Svédország) alkotják. Ezek az országok nem tartoznak egyetlenegy katonai szövetségi rendszerbe sem. Ez megköveteli tőlük, hogy saját erejükön alapuló haderőt tartsanak fenn, amely csakis a teljes társadalom közreműködésével valósulhat meg. Az említett országok haderőinek békeállománya gyakorlatilag keretként funkcionál a tartalékerők számára.

A fenti példák önmagukban is elég meggyőzőek lehetnének a tartalékok szükségességének megítélésében, de legalább egy sommás következtetés megvonására mindenképpen alkalmasak. Nevezetesen: ha a környezetünkben minden haderő rendelkezik valamilyen szintű tartalékerővel, talán a mi hivatásos haderőnk se nélkülözheti ezt a kiegészítést.

Persze a formális logikát követve, egyfajta spekulatív, megközelítéssel mondhatjuk azt, hogy mindenki más téved és pazarlás a mai viszonyaink között a hadseregre költeni, mert ha szerencsénk van, akár meg is spórolhatjuk a biztonság költségét. Jelenlegi biztonsági helyzetünk kedvez az ilyen, illetve ehhez hasonló vélekedés befogadására, mert – hála Magyarország földrajzi elhelyezkedésének és geopolitikai meghatározottságának – az embereknek régóta nem kellett közvetlenül a létüket is veszélyeztető biztonsági kockázatokkal szembesülni. Ez egyfelől örömteli állapot, másfelől viszont letompíthatja az emberek veszélyérzetét.

A biztonság elvont kategória, amelynek nincs mérőszáma és mértékegysége. Általában nem is gondolkodunk e felől azért, mert – egy hasonlattal élve – a biztonság olyan, mint a levegő: csak akkor érezzük hiányát, ha nincs. Nagy a felelőssége azoknak, akik döntenek az elégséges és szükséges biztonság mértékéről, mert bűnös felelőtlenség a biztonságérzetet magas szinten tartani a társadalomban, ha az nincs kellően alátámasztva a beavatkozás eszközeivel. Ennek ellenkezője is rendkívül káros lehet, és felboríthatja a társadalom normális működését, ha a biztonsági kockázatokat meghaladó intézkedésekkel az embereket hétköznapjaik során látványosan arra figyelmeztetik, hogy veszély leselkedik rájuk.

A XXI. századi biztonság megteremtésének és fenntartásának a világon mindennél magas ára van, ezért aktuális gazdasági viszonyaink között különösen fontos a helyes arányok megtalálása. A tartalékos rendszer fejlesztése jelentőségében és nagyságrendjében a honvédelem rendszerváltást követő történetének egyik legnagyobb haderő-fejlesztési vállalkozása. A fejlesztés nagyságrendje és Magyarország nehéz gazdasági helyzete miatt a honvédelem valós helyzetét kevésbé ismerő állampolgárok joggal tehetik fel a kérdést: miért szükséges éppen most, és éppen a haderőnek a fejlesztése, amikor annyi más területen is hiányoznak a források? A választ a honvédelem valós helyzete szolgáltatja.

A 2004 utáni haderőkép

Magyarországon a hadkötelezettség békeidőszakban történő megszüntetésével 2004. november 3-án felszámolták a sorkatonaság intézményét. Ez önmagában sokaknak egy örömteli esemény volt, hiszen megszűnt egy korszerűtlen, rosszul működő intézményrendszer.

Valójában nem a sorkatonák hiányoznak a rendszerből, hanem a későbbiekben megfogytakozott hívatásos haderőt szükség szerint kiegészítő tartalékosok. A gyors politikai döntésnek köszönhető státuszváltoztatást ugyanis haderőreformoknak nevezett létszám- és szervezeti leépítések követték, miközben a honvédelem működése szempontjából nélkülözhetetlen tartalékerők – pótlás hiányában – gyors ütemben lenullázódnak.

A lenullázódás ebben az összefüggésben sajnos nem egyszerűen szóvirág, hanem a honvédelem ügyére valós veszélyt kifejező, valós számtani érték. A lenullázódási folyamat prognosztizálásához nem szükséges bonyolult modellezést végezni. Egyszerű logikával megérthető, hogy a sorozásos rendszer békeidőszakban történő megszüntetésével a személyi tartalékok – az élet rendje szerint – automatikusan fogynak. Sőt, a tartalékos korhatár 40 éves életkorra történő levitelével – a demográfiai sajátosságok miatt – a rendszerből egyre nagyobb ütemű a korosztályos kiáramlás. Ehhez tudni kell azt is, hogy a sorozott haderő utolsó 4–5 évében a hadkiegészítő parancsnokságok a kivetett behívási kvótát folyamatosan 10% alatt tudták teljesíteni.

A kérdéses időszakban a haderő képességei, feladatai és szövetségi kötelezettségei között a legteljesebb mértékben megbomlott az egyensúly. A vonatkozó stratégiai dokumentumokban megfogalmazott feladatok és a vállalt szövetségi kötelezettségek teljesítéséhez nem rendeltek képességeket, így ezek a dokumentumok valójában csupán formális kinyilatkozások gyűjteményei lettek. A teljesség igénye nélkül idézzünk fel néhányat ezek közül:

- A Magyar Honvédség alapfeladata az ország függetlenségének és területi sérthetetlenségének védelmezése, alapvetően szövetségi keretekben, de a szövetséges erők beérkezéséig önállóan.
- Magyarországnak rendelkeznie kell a NATO keretei között folytatott kollektív védelemhez és a szövetségesek kollektív védelméhez szükséges katonai képességekkel, valamint a szövetségesek részvételével zajló válságkezelő és békefenntartó műveletekben és a katasztrófa-elhárításban való részvételhez szükséges képességekkel.
- Magyarországnak képesnek kell lennie az EU keretében folyó válságkezelő tevékenységben való részvételre is. A honvédségnek rendelkeznie kell rugalmasan alkalmazható, expedíciós műveletekre is igénybe vehető, a szövetséges erőkkel együttműködni képes, gyorsan telepíthető és fenntartható erőkkel, amelyek földrajzi korlátozás nélkül alkalmazhatók a válságövezetekben.
- NATO-döntés és megfelelő közjogi felhatalmazás alapján más országok erőinek hazánkba érkezése, átvonulása, átmeneti vagy tartós állomásoztatása esetén részt vesz a befogadó nemzeti támogatás megszervezésében és biztosításában.

A Magyar Honvédség képességei és feladatai viszonylatában jelentkező diszharmónia – főként az expedíciós műveletekben való részvétel növekedésével – egyre

inkább fokozódott, és nyilvánvalóan döntésre kellett jutni a helyzet kezelését illetően. Az előző kormányzat válasza továbbra is a leépítésben merült ki. Nevezetesen: a kedvező biztonságpolitikai helyzet hosszú távú prognózisával álcázva (hallgatólagosan elfogadva azt a laikus vélekedést, hogy nagyobb baj esetén úgymint megvéd a NATO), rövidtávon költségmegtakarítást remélve, leépítette az ipari kor meglévő harci technikáját, megfosztva a haderőt az alapvető összefgyvernemi képességektől és cserébe kialakított bizonyos, olcsón külföldre szállítható expedíciós képességeket.

A haderő-átalakítás folyamata, annak változása szorosan kapcsolódott a minenkori kormányzathoz. Minden kormányzat célkitűzése volt a kisebb, modernebb, gazdaságosabb haderő létrehozása, de mindenkor csak egy dolog valósult meg igazán: az, hogy a magyar haderő kisebb és kisebb lett. A nagy átalakítások közepette pedig egyre kevesebb figyelem fordítódott a haderő tartalékos állományára.

Út a tartalékos rendszer kiépítéséhez

Az önkéntes tartalékos szolgálat hazai bevezetésének kísérletét három időszakra bontva célszerű vizsgálni:

- az első időszakban (2000–2004) az önkéntes tartalékosokat a NATO szövetségi rendszerébe tartozó, de még általános hadkötelezettségen alapuló haderő részeként tervezték alkalmazni;
- a második időszak (2005–2010) a tisztán önkéntességen alapuló hivatásos haderő működésének időszaka;
- a harmadik időszak (2010–2014) a tervezett új rendszerű tartalékos szolgálat létrehozásának időszaka.

Az első időszak (2000–2004)

Az önkéntes tartalékos szolgálatot megalapozó koncepciót, amely a további kidolgozó munka alapját képezte, 1999-ben fogadta el a Honvéd Vezérkar Katona Tanácsa. Az önkéntes tartalékos szolgálat kialakításának indokai és az elérendő szakmai célok az alábbiak voltak:

- A sorkatonai szolgálat időtartamának fokozatos csökkentése miatt (2000-ben a sorkatonai szolgálati idő 6 hónapra csökkent) objektíve alacsonyabb felkészültségű sorkatonák kerültek le, és kiképzettségük kevésbé elégítette ki a tartalékosokkal szembeni követelményeket.
- Meghatározó szempont volt, hogy a hadköteles tartalékos katonákat békeidőben csak önkéntes jelentkezés alapján lehetett vezényelni országhatáron kívüli feladatra, ami a NATO ilyen jellegű elvárásainak nem felelt meg. Így az új követelmények teljesítése a tartalékos hadkötelesek igénybevétele mellett csak önkéntes tartalékos katonákkal volt megvalósítható.
- A tartalékos katonai szolgálat teljesítésének új módját döntően befolyásolta, hogy a 2001-ben megtervezett szervezeti átalakítás után a haderő mozgósításához (a katonai szervezetek feltöltéséhez) szükséges tartalékosok létszáma prognosztizálhatóan nem haladta meg a 40 000 főt, ami az ezt megelőző

szükséges mozgósítandó létszámnak megközelítően harmadát tette ki. Az önkéntes tartalékos szolgálati rendszer létrehozatalának deklarált célja a haderő kiegészítésének és utánpótlásának biztosítása volt.

Az önkéntes tartalékos szolgálat 2002. január 1-jei törvényi bevezetése előtt a *honvédelemről* szóló 1993. évi CX. törvény (a „régí” Hvt.) tartalmazta az önkéntes vállalás szerinti tartalékos katonai szolgálatteljesítést. A Hvt. 125. § (1) bekezdése a tartalékos parancsnoki képzés keretében lehetővé tette önkéntes jelentkezés alapján a tartalékos tiszti- és tiszthelyettesi képzést. A Hvt. e rendelkezése azonban nem klasszikus értelemben vett önkéntes tartalékos szolgálat, mivel a törvény az egyetemet végzetek esetében a tiszti, míg a középfokú képzettségűek részére tiszthelyettesi képzésben való részvétellel a sorkatonai szolgálatteljesítést váltotta ki. A képzésben való részvétel gyakorlatilag egyfajta sorkatonai szolgálatteljesítést jelentett.

A 2002. január 1-jével hatályba lépett törvény kiegészült az önkéntes tartalékos szolgálatteljesítés lehetőségeivel. A törvényben megjelent a Honvédség személyi állományának keretében az „önkéntes tartalékos” kategória. Ezen időponttól kezdve beszélhetünk önkéntes tartalékos szolgálatról.

A második időszak (2005–2010)

Az önkéntes haderőre történő áttéréskor a törvényhozó és végrehajtó hatalom elsődleges célja az általános hadkötelezettség megszüntetése és a professzionális haderőre való áttérés volt. Kevés figyelem jutott annak a tényre, hogy a megváltozó haderő-szervezési követelmények és a rekrutációs lehetőségek módosulása az önkéntes tartalékos szolgálat korszerűsítését is megkívánják.

Az önkéntes haderőre való áttérés széleskörű társadalmi támogatása 2004-ben minden kétséget kizáróan megvolt. Ez a támogatás azonban elsődlegesen a kötelező sorkatonai szolgálat megszüntetésének szolgált, nem feltétlenül foglalta magában az állampolgárok hajlandóságát az önkéntes tartalékos szolgálatteljesítésre, vagyis valójában az nem nyert támogatást. Hangsúlyozni szükséges, hogy az önkéntes tartalékos szolgálatot a katonai vezetés szempontjából eredetileg alapvetően a mozgósításhoz illeszkedő, azt támogató rendeltetéssel alakították ki. A 2004 végén elfogadott alkotmánymódosítás nyomán hatályba lépett a *honvédelemről és a Magyar Honvédségről* szóló 2004. évi CV. törvény azonban a személyi állomány mozgósítását, mint fogalmat is törölte a magyar jogrendszerből.

2005 és 2009 között az önkéntes tartalékosok toborzásának lendülete még a kezdeti időszakhoz képest is visszaesett. A Magyar Honvédség toborzótevékenysége kiemelten nem terjedt ki az önkéntes tartalékos célcsoportra. Az érdeklődők jelentkezése csupán szórányosnak mondható, a regisztráltak száma országosan 24 fő volt, melyből 17 fő jelentkezett szolgálatra.

A Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerének felülvizsgálatáról szóló 80/2008. (VI. 13.) OGY határozat – amely az általam 2007 novemberében H/4553. számon benyújtott önálló képviselői előterjesztésem alapján, kompromisszum jegyében született meg – az első lépés volt a tartalékos rendszer teljes leépülésének megállítására. Az Országgyűlés a 124/2008. (XII.3.) OGY határozatban döntött az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztéséről, amelyhez további országgyűlési és kormányhatározatokat,

valamint HM szintű utasításokat adtak ki az előkészítési feladatok koordinálása és végrehajtása céljából.

A tárca szakmai szervezetei a hatályos szabályozók alapján 2012. január 1-jei hatályba lépéssel tervezték a rendszer fejlesztését.

A harmadik időszak (2010–2014)

A 2010. évi kormányváltást követően a HM új vezetése megvizsgálta az önkéntes tartalékos rendszer (ÖTR) fejlesztésének helyzetét. Ennek során megállapította, hogy a megszabott ágazati és HM szintű feladatok végrehajtása az eredeti koncepció alapján nem elfogadható késedelmet jelentenek a rendszer egészének működése szempontjából. A fejlesztés felgyorsítása érdekében – előterjesztésem alapján – a miniszteri értekezlet 2010. október 11-én döntött a koncepció elvi alapjairól, és a feladatok soron kívüli előkészítéséről.

Az ÖTR fejlesztésének felülvizsgálatát a következők indokolták:

- Alapjaiban hibás volt az elgondolás a tartalékosok alkalmazásának elveire. (Az elgondolás szerint ugyanis az önkéntes tartalékos beosztásokat alapvetően csak a minősített időszaki feladatokra, illetve az áttérés időszakának feladataira jelölték ki.)
- Nem vizsgálták meg, melyek azok az időszakos feladatok, amelyeket célszerűbb lenne tartalékos katonákra tervezni. Ebből következhetne ugyanis a haderőn belüli egyfajta munkamegosztás az állandó állomány és a tartalékosok között, valamint tervszerű együttműködés a védelmi szektor többi elemével.
- Az előzőek következményeként nem volna lehetséges a tartalékosok alkalmazásában rejlő költségelnyök érvényesítése. (A statisztikák szerint a hivatásos és önkéntes tartalékos viszonylatban a költségarány 1 : 8.)
- Az eredeti koncepció kizárta a területi alapon szervezett önkéntes tartalékos szervezetek felállítását. (Ezzel gyakorlatilag lemondtunk a területi elven szervezett rendszer helyi közösségformáló és a honvédelemben való részvételre ösztönző szerepéről.)

A területvédelemmel kapcsolatos ellenállás hosszú időn keresztül tetten érhető volt a parlamenti pártoknak a már említett 80/2008. (VI. 13.) OGY határozathoz kapcsolódó egyeztetésein is. Az ebben a kérdésben megmutatkozó anomáliák kezelésére a hadtudományi lexikonok sem tartalmaznak egyértelmű, használható definíciót. A legtöbb országban területvédelmi feladatokat látnak el a tartalékosok alkalmazására épülő gárdatípusú szervezetek. Ezek alapján a területvédelmi erők az országvédelem komplex rendszerének azon elemei, amelyek alaprendeltetésük által meghatározott feladataikat az állandó diszlokációjukhoz tartozó működési körzetükben végzik. A gárdatípusú szervezetek esetében a működési körzet megegyezik a tartalékosok lakókörzetével.

Természetesen az elhelyezkedés szempontja szerinti állandó diszlokáció nem jelenti azt, hogy a különböző szintű és feladatú területvédelmi szervezetek nem hajthatnak végre feladatokat működési területük határán kívül. Ezeket az eseteket a vonatkozó katonai terminológia manővernek (átcsoportosítás, váltás stb.) nevezi.

Pontosan a megváltozott biztonsági környezetből eredő új biztonságpolitikai gondolkodás generálja a területvédelmi elvnek a gyakorlatban történő újragondolását. A megváltozott biztonsági kockázatok átstrukturálták a teljes védelmi szektort. A hadtudományi elméleti alapok tekintetében ez úgy tükröződik, hogy több e kérdéskörhöz tartozó fogalmakat (honvédelem, országvédelem, védelmi igazgatás, honvédelmi igazgatás, hadkiegészítés, stb.) már nem lehet a korábbi ismérvek alapján kategorikusan elválasztani egymástól. A területvédelem alatt ma már nem valami összefüggő, egységes szerkezetű területbirtoklást értünk, hanem területi egységeként különböző, de összességében az ország egészét érintő kockázati tényezők elleni védelem képességét értjük. Ezek közé tartozik például kiemelten a kritikus infrastruktúra védelme, a különböző katasztrófák elleni védelem, a terrorizmus elleni védelem, továbbá a felkészülés olyan kockázatok kezelésére, amelyek nem zárhatók ki sehol, hiszen nincsenek az országnak abszolút értelemben vett kockázatmentes békeiszteritjei.

A kockázatok elhárításának jelentős része nem igényel hagyományos értelemben vett katonai tevékenységet. Ezek a feladatok önálló feladatként is tervezhetők a tartalékosokra, amelyek – amennyiben a megfelelő felkészítést időben megkapták – azokat képesek végrehajtani békében és minősített időszakban egyaránt. Ezen logika mentén alakulhat ki a már említett munkamegosztás és együttműködés a haderőn belül, valamint a védelmi szféra többi elemével, optimalizálva ezen keresztül a védelmi költségeket is.

Az 51/2009. (VI. 18.) OGY határozattal biztosított 4000 fő összességében sem jelentett a haderő működése szempontjából valós tartalékképességet. E keret feltöltésének 10 évre történő szétterítése (évi 400–400 fővel) azonban szakmailag vállalhatatlan volt.

A honvédelmi miniszter 2010. október 11-én jóváhagyta a Magyar Honvédség tartalékos rendszere fejlesztéséről szóló koncepciót. Ennek alapján megkezdődött a megvalósítást célzó kodifikációs és szakmai kidolgozó munka. A rendszer fejlesztésének első eredményeként, 2011. január 1-jén hatályba lépett a Hvt. és a *Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról* szóló 2001. évi XCV. törvény (Hjt.) módosítása, ami biztosítja a rendszer működésének alapvető kereteit, megalapozza az önkéntes védelmi tartalékosok állományba vételét.

Az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztése jelentőségében és nagyságrendjében a honvédelem rendszerváltást követő történetének legnagyobb haderő-fejlesztési vállalkozása, amelynek célja, hogy valós katonai képességnövekedéssel hozzájáruljon az ország integrált védelmi rendszerének szükséges és fenntartható működtetéséhez béke és minősített időszakban.

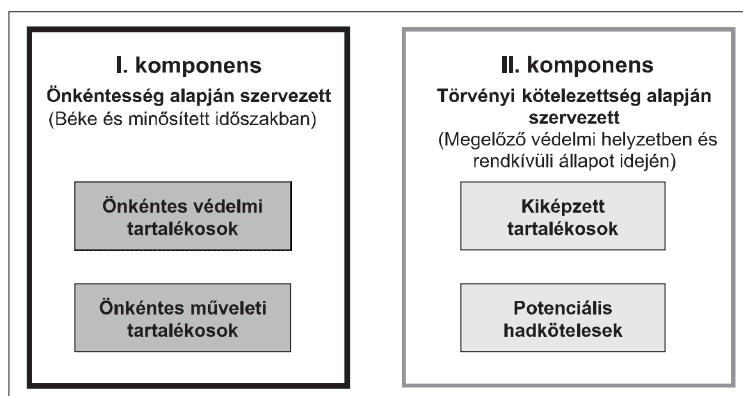
A tartalékos rendszer vizsgálatát nem szabad leszűkíteni csak az önkéntes tartalékos szolgálatra, kellő figyelmet kell fordítani a hadkötelezettség minősített időszakban történő visszaállításának követelményére is. Egy esetleges minősített időszakban a honvédelem rendszerének újraindítására, illetve a hivatásos haderő személyi kiegészítési rendszerének működtetésére 2004-ben csak elnagyolt elgondolások készültek. Az alapkoncepció lényege az volt, hogy válság esetén a békében meglévő alakulatokat, a korábban kiképzett tartalékosokkal egészítenék ki. A hadkötelezettség visszaállítását a sorkötelezettség időszakában kiképzett tartalékosokra alapozni

nem csak a már említett megcsappant létszámuk miatt aggályos. Ezek a korosztályok kiképzettségük szinten tartásának hiánya miatt sem képesek teljesíteni a haderő megváltozott feladatait.

A másik ok a teljesen felszámolt hadkiegészítési és mozgósítási rendszerhez, a nyilvántartás hiányához kötődik, amelynek helyreállítása szintén megkerülhetetlen feladat. Érdeemes megvizsgálni a francia szabályozást, ahol 2001-ben felfüggesztették a sorkatonai szolgálatot, azonban megmaradt a 18. életévet betöltött fiatalok összeírása, egészségügyi alkalmassági vizsgálata, és ennek köszönhetően működik a naprakész katonai nyilvántartási rendszer, ami egyébként követendő példa lehetett volna Magyarország számára is.

Az új koncepció leglényegesebb elemei

A rendszernek két alapvető komponense van. Az első komponensbe a békében is alkalmazható, önkéntesség alapján szervezett erők, a második komponensbe a kizárólag megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején alkalmazható, a törvényi kötelezettség alapján szervezett erők tartoznak. Az első komponens további két elemre tagozódik: az önkéntes védelmi tartalékra és az önkéntes műveleti tartalék-erőre.

Az önkéntesség alapján szervezett tartalékerők (I. komponens)

Az önkéntes védelmi tartalékerő

Az önkéntes védelmi tartalékerő feladata egyfajta nyitás biztosítása a társadalom felé. Továbbá területvédelmi feladatok ellátása, ezen belül kiemelten a honvédelmi szempontból kritikus infrastruktúra őrzés-védelmi feladatainak ellátása békében és minősített időszakban, valamint közreműködés a befogadó nemzeti támogatás és a katasztrófa-elhárítás feladatainak végrehajtásában.

Önkéntes védelmi tartalékos állományba kerülhet az a személy, aki

- a 18. életévet betöltötte és életkora a mindenkori társadalombiztosítási öregségi nyugdíjkorhatárt nem haladja meg;

- önként vállalja, hogy folyamatosan rendelkezésre áll a szerződésben meghatározott alapfeladatok ellátására;
- megfelel a szerződésében meghatározott alkalmassági feltételeknek;
- vállalja a feladat ellátásához szükséges kiképzést, vagy már rendelkezik azzal.

Rendkívül fontosnak gondolom a társadalom és a honvédség kapcsolatának az eddigénél szorosabb, új szintre történő emelését a honvédelem ügyén keresztül. Kifejezetten ennek a célnak a támogatására javasoltam – főként francia tapasztalatokra alapozva – a védelmi tartalékos elemen belül egy sajátos „címzetes tartalékos” csoport létrehozását. Az ebbe a csoportba tartozók szakértelmükkel, tapasztalatukkal, társadalmi pozíciójukból adódóan, önkéntesként fognak tevékenykedni a civil társadalom és a honvédség közti kapcsolatok erősítésén. Velük szemben életkori és fizikai alkalmassági követelményeket nem határoznak meg, ezért kötelezően nem vesznek részt kiképzésen sem.

A címzetes tartalékosok tiszteletbeli rendfokozatot viselnének, de nem teljesítenének hagyományos értelemben vett katonai szolgálatot.

Az önkéntes védelmi tartalékerő alapfeladatai

1. *Kritikus infrastruktúra¹ védelme*

A kritikus infrastruktúra védelme nemzetbiztonsági szintű komplex védelmi szakfeladat, amelyből a tartalékerőkre a képességeiknek megfelelő feladatok tervezhetők. Ezek közé sorolhatók az őrzés-védelmi és a biztosítási feladatok ellátása béke- és minősített időszakban. Jelenleg a Magyar Honvédség objektumainak őrzés-védelmét már több mint 2000 önkéntes védelmi tartalékos látja el.

2. *Befogadó nemzeti támogatás*

A befogadó nemzeti támogatás nemzetközi egyezményeken alapuló kötelezettségvállalás, amelynek keretében a fogadó nemzet polgári, valamint katonai támogatást nyújt a területén állomásoztatott, vagy átvonuló szövetséges erők és szervezetek részére, a működési feltételek megteremtése céljából. A gyakorlatban ez – a teljesség igénye nélkül – jelenthet laktanyákat, ahol el lehet szállásolni őket, kiépített üzemanyag-ellátó helyeket, élelmezésük biztosítására előkészített szerződéseket, megfelelő közúti és vasúti infrastruktúrát, kiépített híradó és informatikai vonalakat a csatlakozási pontokkal. Jelenthet átadott, vagy megosztott repülőtereket fedezékekkel, de olyan több ezres létszámú biztosító erőt is, amely adott esetben képes ezen erők fegyveres közelbiztosítására és oltalmazására. (Erre azért van szükség, mert egy idegen ország katonaságának nincs szabad fegyverhasználati joga, amikor harci helyzetben kívül van.) A befogadó nemzeti támogatás nyújtására vonatkozó kötelezettségvállalások teljesítése komoly infrastruktúrát és humán erőforrást igényel,

1 Nemzetbiztonsági vonatkozásban először 1998-ban az USA elnöki irányelvekben találkozhatunk ezzel a meghatározással, amelynek tartalma gyakorlatilag megegyezik a hazai szakirodalomban fellelhetővel. Eszerint a kritikus infrastruktúrát alkotják a „... nemzeti, szövetségi és uniós infrastruktúra azon létfonosságú elemei, melyek jelentős károsodása, üzemzavara vagy megsemmisülése súlyos következményekkel járna a nemzet vagy a nemzetek biztonságára, a gazdaságra, a környezetre és közegészségre, illetve az egyes kormányok, az állam hatékony működésére”. (ld. Kovács Ferenc, ZMNE, 2008)

ami nem áll rendelkezésre az ország bármely részében. A tartalékos szervezetek széttelepítésének és felépítésének tervezése során figyelembe kell venni ezeknek a követelmények teljesíthetőségét.

3. Közreműködés a katasztrófavédelemben

Magyarország területe természetföldrajzi értelemben „méréskelten veszélyes” a természeti jelenségek által esetlegesen előidézett katasztrófák tekintetében. A 2006. évi VIII. törvénnyel módosított 1999. évi LXXIV. katasztrófavédelmi törvény 1.§ kimondja, hogy a „... katasztrófák megelőzése és az ellenük való védekezés nemzeti ügy”. Továbbá a törvény hangsúlyozza: „... minden állampolgárnak, illetve személynek joga van arra, hogy megismerje a környezetében lévő katasztrófa veszélyt, elsajátítsa az irányadó védekezési szabályokat, továbbá joga és kötelessége, hogy közreműködjön a katasztrófavédelemben”. A törvénynek ez a része a honvédelmi törvényhez hasonló szellemiségben közelíti meg az állampolgárok jogait és kötelességeit, Ebből egyértelműen következik, hogy a tartalékerőkkel számolni kell a védekezés feladataiban való közreműködésben, ahogy ez jelenleg a Magyar Honvédségnek is feladata. Megfelelő képességekkel rendelkező tartalékerő létrehozása egyrészt meghatározott feladatok átvételével tehermentesítheti a Magyar Honvédség állományát, másrészt a jelenlegihez képest többlet erőforrásokat biztosíthat a katasztrófák elleni védekezésben. A tartalékerő elsősorban természeti csapásokkal összefüggő katasztrófák elhárításában vehetnek részt akár a Magyar Honvédség alakulatainak személyi kiegészítéseként, akár önállóan, a polgári életből bevont technika alkalmazásával. Különösen az árvízi védekezés jelölhető meg preferálandó feladatként, mivel Magyarországot több nagy vízhozamú folyó szeli át, ezért hazánk területéből mintegy 21 300 km² árvíztől veszélyeztetett.

Az önkéntes műveleti tartalékosok

Az önkéntes műveleti tartalékosok fő feladata az MH személyi kiegészítésének biztosítása békében és minősített időszakban az MH részére előírt feladatok végrehajtása érdekében. Költségmegtérülések alapján különösen békeidőszakban indokolt a műveleti tartalékosok alkalmazása időszakos feladatokra. Így elkerülhető a kihasználatlan állandó humánkapacitások létrehozása és fenntartása a hivatásos haderőn belül. Minősített időszakra történő áttérés során pedig hatékonyan közreműködhetnek a békében nem élő katonai szervezetek megalakításának és feltöltésének végrehajtásában, valamint a bevonuló potenciális hadköteles állomány kiképzésében.

Az önkéntes műveleti tartalékerő személyi bázisát a 18–50 év közötti életkorú állampolgárok jelentik, akik közvetlenül személyenként, egyes beosztások meghatározásával tagozódnak be az alakulatok alegységeibe, illetve a katonai szervezetek állománytáblájába. A velük szemben támasztott alkalmazási és felkészítési követelményeknek gyakorlatilag azonosnak kell lenni a befogadó szervezet hivatásos tagjaival.

A törvényi kötelezettség alapján szervezett tartalékerők (II. komponens)

A második tartalék komponens elemei jogszabályi kötelezettség alapján biztosítottak, békében kizárólag egy folyamatosan frissülő adatbázisként jelennek meg. Az ebbe a körbe tartozó tartalékosok felkészítése és alkalmazása kizárólag a hadkötelezettség alapján, megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapot idején lehetséges. Békében a rájuk vonatkozó adatnyilvántartás az állami szervek közti adatszolgáltatás rendszerében történik.

A II. tartalék komponens két elemét a *kiképzett tartalékosok*, illetve a *potenciális hadkötelesek* képezik.

A *kiképzett tartalékos* állományba a hivatásos katonai szolgálat felső korhatárát be nem töltött, a honvédség állományából kikerült, katonai kiképzésben részesült, és az állami szervek adatszolgáltatása alapján nyilvántartott, korábban hivatásos, szerződéses vagy önkéntes tartalékos szolgálatot teljesített férfiak tartoznak. Behívásukra megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején kerülhet sor. Tekintettel kiképzettségük szintjére, valamint a központi adatszolgáltatásból származó és rendszeresen frissíthető egészségi adataikra, a hadkötelezettség bevezetése esetén sorozás nélkül behívhatóak. Korábbi szolgálati jogviszonyuk során szerzett széles katonai ismereteikre figyelemmel rövid időn belül alkalmazhatók. Kiemelt szerepük lehet a hadkötelezettség bevezetése során a potenciális hadköteles állomány felkészítésében, a hadilétszámra történő kiegészítés során egyes kulcsbeosztások betöltésében.

A *potenciális hadkötelesek* csoportjába a Magyarország területén lakóhellyel rendelkező, magyar állampolgárságú 18–40 éves férfiak tartoznak. Felkészítésükre, behívásukra és alkalmazásukra a hadkötelezettség bevezetését követően kerülhet sor.

A tartalékos rendszer működtetésének koncepciója

Tekintettel a személyi tartalékok jelenlegi helyzetére, a tartalékos rendszer fejlesztése gyakorlatilag új szervezetépítést jelent. A katonai szervezetek szigorúan rendszerelvű működési sajátosságából következik, hogy azok minden egyes eleme közvetlenül vagy közvetve kapcsolatban állnak egymással. A rendszer a meghatározott cél érdekében működő egység, de annak egyes elemei, akár külön-külön is, alapjaiban befolyásolhatják az egész működését. Gondoljunk például arra, ha nincs elegendő számú önkéntes jelentkező – mint ahogy ez korábban meg is történt – nem beszélhetünk rendszerszintű működésről. Ezért nagyon fontos, hogy a tartalékos rendszer valamennyi eleme megalapozott döntéseken alapuljon és – főként a fenntartható működés érdekében – a tervekhez rendeljék hozzá a szükséges forrásokat. A működés szempontjából a már említett a szabályzói háttér meglétén kívül alapkritériumnak számít:

- a tervezett önkéntes-létszám biztosítása;
- az alkalmazáshoz szükséges kiképzettség biztosítása;
- a szervezeti, technikai és infrastrukturális feltételek megléte.

Az önkéntes tartalékos rendszer létszámgénye

A Magyar Honvédség tagjai békében önkéntes jelentkezés alapján teljesítenek katonai szolgálatot. A fejlesztést megelőző időszakban az önkéntes tartalékosok létszáma 17 fő volt. A számvetések alapján 2014-ig 6–8000 főre szeretnénk növelni az önkéntes tartalékosok létszámát. Az aránykülönbség is jelzi, hogy jelentős haderő-fejlesztési feladatról van szó.

A jelentkezési hajlandóság alacsony szintjének alakulásához kétségtelenül hozzájárultak a rendszerváltást követő mély társadalmi-gazdasági változások, amelyek nem kedveztek az önkéntességen alapuló tartalékos rendszer működésének. Nem lehet és nem szabad azonban csak a rendszerváltás elkerülhetetlen következményének tekinteni a haderő tartalékainak felszámolását. Már csak azért sem, mert élő külföldi példák igazolják, hogy a miénkhez hasonló társadalmi és gazdasági környezetben, a piacgazdaság viszonyai között, a haderő keretein belül is működhet az önkéntességen alapuló szolgálat. Erre az adekvát válaszokat nekünk is meg kell találni, amely válaszok közül, úgy gondolom, nem hiányozhat a honvédelem valóságos nemzeti ügyé emelésének programja és a megfelelő ösztönző rendszer kimunkálása. Az utóbbi két összetevő feltételezi egymást, és a helyes arányok megtalálása elvi és gyakorlati követelmény. Egyrészt elvi kérdés, hogy nem zsoldos haderőt akarunk, más részt a lehetőségek oldaláról tekintve, gyakorlati realitáson alapszik az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztésének igénye.

A honvédelmi nevelés

A honvédelem működése szempontjából alapkövetelménynek kell tekinteni a civil társadalom pozitív viszonyulását, amihez megfelelő társadalmi párbeszéd kialakítására van szükség. Kiemelten ezek közé tartozik a honvédelmi nevelés új alapokra helyezése. A honvédelem a Nemzeti Együttműködés Rendszerének egyik legkifejezőbb megtestesítője: *„amely minden magyar számára nyitott... lehetőség mindenki számára és elvárás mindenki felé”.²*

A honvédelmi nevelés legfontosabb színterének a család és az iskola tekinthető annak hangsúlyozásával, hogy mindkét intézmény autonómiáját tiszteletben kell tartani. Az iskolai lehetőségek feltérképezése szempontjából érdemes áttanulmányozni a még érvényben lévő Nemzeti alaptantervet (NAT), amelyet a 243/2003. (XII. 17.) Korm. rendelet léptetett hatályba és amelyet 2007-ben módosítottak. A 132 oldal terjedelmű dokumentum a honvédelmi neveléssel kapcsolatban semmilyen utalást nem tartalmaz. Az érvényben lévő NAT-ról *Hoffmann Rózsa* a Nemzeti Erőforrás Minisztérium oktatásért felelős államtitkára 2010. augusztus 17-én a következőt nyilatkozta: *„A NAT-ból jelenleg hiányoznak az alapvető erkölcsi normák. Szerepel benne az önismeret, a hon- és népismeret, a tanulási képesség, az európai tudás, tehát az egyes ember saját fejlődésére és bizonyos demokratikus értékekre felívja a figyelmet, de az olyan kifejezések, mint a becsület, a tisztesség, a szorgalom, a kötelességteljesítés, a közösség iránt érzett*

2 Nemzeti Együttműködésről szóló 1/2010. (VI.16.) OGY politikai nyilatkozat. Magyar Közlöny 112. szám.

felelősség stb. még említésszinten sem lelhetőek fel benne, holott ezeket az értékeket Magyarországon senki nem vitatja."

A jelenleg formálódó új NAT lehetőséget biztosít a honvédelmi nevelés programjának új alapokra helyezésére. A közeljövőben ki kell művelni a honvédelmi nevelés adekvát tartalmát, helyes módszereit és arányait. Az utóbbival kapcsolatban nyomatékosan hangsúlyozni szükséges, hogy az iskolákban nem katonai nevelést, nem katonai oktatást, hanem honvédelmi nevelést – és azt is kizárólag indirekt módszerekkel – szabad folytatni.

Katonai ismereteket direkt módszerekkel bevinni a gyerekek közé helytelen pedagógiai lépés lenne, mert nem valamiféle militáns szemléletet, hanem a haza sorsáért és mindannyiunk biztonságáért viselt közös felelősséget szeretnénk erősíteni. A szűken értelmezett katonai ismeretek helyett korszerű, érdekes és a tanulók számára más területen is hasznosítható ismereteket kell biztosítani. Például, jutassunk el az iskolákba korszerű multimédiás oktatóprogramokat, olyan témájúakat, amelyek illeszthetők más iskolai tárgyak programjaihoz is, javítva ezzel egyben az iskolák metodikai eszköztárát. Ilyen kapcsolódási pont lehet a katonák kiképzési programjában „Egészségügyi ismeretek” néven az általános és középiskolák tantervébe a közel-múltban bevezetett „Egészségtan” tantárgy. A földrajzi-környezeti gondolkodás fejlesztéséhez a hadseregben használt korszerű szimulációs terepmodellező programok szintén kiváló lehetőségeket kínálnak az együttműködésre. De ilyen szerepet tölthet be a sport is. A honvédelmi nevelés komplex programjának részeként javasoltam, az „EGY NAP A HONVÉDELEMÉRT” elnevezésű program elindítását, amely az iskolák időbeosztása alapján az MH kiemelt eseményeinek (nyílt napok, haditechnikai bemutatók, katonai sportbajnokságok, gyakorlatok stb.), objektumainak látogatásán keresztül valósulna meg.

A felsőoktatásban tanulókkal szemben viszont már katonai ismeretek területén is lehetnek elvárásaink, hiszen ők koruknál fogva potenciális hadkötelesek. Azt gondolom a felsőoktatás fontos bázisa lehet a tartalékos rendszer fejlesztésének.

Egy új szemléletű honvédelmi nevelés komplex programjainak kimunkálása során a legfontosabb elvnek azt kell tekinteni, hogy a fiatalok részvétele ezekben ne formális, „kötelességizű” foglalatosságot jelentsen, hanem a saját személyiségük épülését is szolgáló, a közösségi tevékenység örömét adó cselekvés legyen.

A tartalékos szolgálat vállalásának ösztönzése

A honvédelem társadalmi támogatottságának biztosítására irányuló programok a tartalékos rendszer működésének hosszú távú megalapozását képezik, az ösztönző/kompenzációs rendszer viszont már rövidtávon is hivatott a működtetést támogatni.

A felmérések azt mutatják, hogy az önkéntes szolgálat vállalásának a legfőbb akadálya a munkahely elvesztésétől való félelem. Tényként kell elfogadni, hogy a rendszerváltással erőteljesen átalakult társadalmi és gazdasági környezetben, a piaccgazdaság viszonyai között az állam adminisztratív eszközökkel a szolgálatot önként vállalkozókat munkahelyükön a munkáltatójuk esetleges aktuális ellenérdekeltségével szemben nem tudja megvédeni. Természetesen az ideális az lenne, ha alapjaiban okafogyott lenne a probléma, ha „a haza minden előtt” lelkesedéssel felülírna

mindenfajta egyéb érdekeltséget. Addig is a tapasztalatok arra köteleznek, hogy egyrészt a tartalékosok alkalmazására és kiképzésére kutatni kell azokat a megoldásokat, módszereket, amelyek a lehető legkisebb terhet jelentik az érintett munkavállalóknak és munkáltatóknak, másrészt egy korrekt ösztönző rendszerrel kompenzálni kell a rendelkezésre állásuk és az alkalmazásuk során kifejtett erőfeszítésüket.

A Magyar Honvédség önkéntes tartalékos rendszerének védelmi tartalékos komponense több mint 2000 fővel, a honvédelmi szempontból kritikus infrastruktúra őrzés-védelmi feladattal 2011-ben megkezdte működését. A rájuk vonatkozó ösztönző rendszer szabályzói kialakultak. Az állomány további bővítésének biztosítása érdekében a honvédelmi tárca folytatja a teljes rendszer szabályzói hátterének, jogi kereteinek kiépítését.

Az ösztönző rendszer elemei, paraméterei egyébként sem örökidőkre kőbevésett állapotot jelentenek, azok jelentős mértékben függnek a költségvetési lehetőségektől, továbbá – mivel a rendszer a bevezetés fázisában van – a későbbi működés tapasztalatai szintén korrekciókat feltételeznek.

A munkáltatók ösztönzése

Az önkéntes tartalékos katonai szolgálat vállalását kedvezően befolyásolná, ha a jelentkezni szándékozó állampolgárok biztosak lehetnének abban, hogy nem éri őket hátrány azért, mert nem állnak a munkáltatójuk rendelkezésére a tényleges szolgálatuk időtartama alatt. A tartalékos munkajogi védelme, valamint a munkáltató kompenzációja és ösztönzése egységes célt szolgál.

A munkáltatói programok és a jogi garanciák kialakításának egyik célja a munkáltató anyagi jellegű kompenzálása a tartalékosok alkalmazásával összefüggő tényleges többletkiadások ellentételezésére. A másik cél a munkáltatók érdekeltté tétele a tartalékos munkavállalók alkalmazásában, katonai szolgálatteljesítésük támogatásában. A támogató rendszer jogi alapjainak megteremtését a honvédelmi tárca kezdeményezésére kormányrendelet fogja biztosítani, amely tartalmazza az önkéntes tartalékosokat foglalkoztató munkáltatók részére szóló juttatásokat, illetve a munkáltatók jogait és kötelezettségeit.

Az alkalmazáshoz szükséges kiképzettség biztosítása

A tartalékosok kiképzési összetevőit alapvetően meghatározza, hogy milyen feladatok végrehajtására akarjuk alkalmassá tenni a jelentkezőket, és milyen az érintett személyek katonai, valamint polgári előképzettsége?

Az önkéntes tartalékosok kiképzése alapvetően az alkalmazásuk szerinti két fő kategória szerint differenciálható:

- A Magyar Honvédség szervezeteinek kötelékében az állandó struktúra és állomány kiegészítésére, feladatainak támogatására, szükség szerinti helyettesítésére kiképzendő műveleti tartalékosok.
- A területvédelmi alapeladatok végrehajtására tervezett védelmi tartalékosok.

Az MH szervezeteinek kötelékében alkalmazásra tervezett műveleti tartalékosok kikerülhetnek a katonai végzettséggel rendelkező, szerződéses vagy hivatásos

állományból kivált személyek közül, de kikerülhetnek katonai végzettséggel nem rendelkező önkéntesekből is. Felkészítésükre vonatkozólag irányadó követelménynek kell tekinteni a tartalékost alkalmazó katonai szervezet hivatásos és szerződéses állományának kiképzési követelményeit. Ezért – az egységes alapképzési program kivételével – a szak- és kötelékkiképzésükre célszerű megoldásnak kínálkozik, hogy azokat a Magyar Honvédség kijelölt egységeinek bázisán, az említett alakulatok kiképzési programjaiknak összehangolásával hajtsák végre.

A békeidőszaki kiképzést (időtartamának törvényi meghatározottsága miatt) mindkét kategória estében úgy kell szervezni és metodikailag korszerűsíteni, hogy – a képzési követelmények változatlanul hagyása mellett – a tényleges gyakorlati képzési idő megosztható legyen és annak együttes időtartama alapképzés esetében ne haladja meg az évi 25 kiképzési napot, a további képzések esetében a 15 napot.

A védelmi tartalékosok területvédelmi alapfeladatok ellátására történő felkészítést teljesen új alapokra kell helyezni. A témában lefolytatott vizsgálatok alapján, a megoldást a katonai képzés követelményeivel összehangolt, korszerű multimédiás oktató programokkal támogatott, a gyakorlati és a távoktatási módszereket meghatározott arányban egyesítő képzési forma jelentheti. Ennek keretében megfelelő ismeretalapok képezhetők és lerövidíthető a megkerülhetetlen gyakorlati képzés tényleges időtartama, valamint rugalmasan felépíthető a képzési folyamat időbeosztása.

A szervezeti, technikai- és infrastrukturális feltételek biztosítása

A tartalékos rendszer struktúrájával, szervezeti elemeivel és azok diszlokációjával kapcsolatos döntések a fejlesztés legnagyobb kockázatú döntései közé tartoznak. Az önkéntes tartalékos rendszer szervezési, szervezetépítési feladatai során a honvédelmi törvényben rögzített feladatokat kell alapul venni. A tartalékos rendszer rendeltetéséből levezetett alapfeladatok végrehajtásában a tartalékosok és a tartalékos szervezetek a honvédség keretein belül, annak integráns részeként, koherens rendszert alkotva vesznek részt. Ezt tovább erősíti az erőforrások minél hatékonyabb felhasználásának igénye. Az önkéntes tartalékos rendszer működtetése szempontjából ezért célszerű alapozni a honvédség meglévő, illetve működő bázisaira, infrastruktúrájára és erőforrásaira. Mindezek nem zárják ki annak lehetőségét, hogy a területvédelmi (önkéntes védelmi tartalékos) kötelek diszlokációja regionális alapon a békében élő bázisoktól eltérjen.

A műveleti tartalékos állomány honvédségi szervezetekbe történő integrálódásának az alapja, hogy nem önálló alegységek, hanem egyes beosztások meghatározásával kerülnek be a katonai szervezetek hadi állománytáblájába. Ebből következik, hogy a befogadó szervezetek helyőrségeiben teljesítenek szolgálatot.

Az önkéntes védelmi tartalékos állomány feladatait tekintve specializáltan, a Honvédség meghatározott feladatrendszerének egyes feladataira kerül alkalmazásra. A feladatrendszer és az eltérő alkalmazási követelmények, valamint az területvédelmi szempontok miatt célszerű a védelmi tartalékosokat külön alegységekbe szervezni.

* * *

A rendszerváltás óta eltelt közel két évtizedben Magyarország külső és belső biztonsági környezete jelentős változáson ment keresztül. A NATO-hoz történő csatlakozással jelentősen megnőtt Magyarország biztonsága, egyidejűleg lehetővé vált a korábbi tömeghadsereg nagy létszámú szervezeteinek csökkentése. Az erre támaszkodó politikai akarat eredményeként létrejött a békeidőben önkéntesen szolgáló hivatásos haderő, amely megváltoztatta a Magyar Honvédség jellegét, szolgálati körülményeit, illetve a haderő teljes szervezetét.

Azzal, hogy hazánkban békeidőben megszűnt a hadkötelezettség, megváltozott a haderőszervezés alapfilozófiája is. A cél egy kis létszámú, magasan kvalifikált professzionális haderő fenntartása és fejlesztése lett. Magyarország azonban a megváltozott biztonságpolitikai környezet új kihívásai közepette sem mondhat le arról, hogy a honvédelem továbbra is össznemzeti ügy maradjon, ezáltal minden felelősen gondolkodó állampolgár részt vállalhasson a haza védelmében. Ennek érdekében fontos a működőképes önkéntes tartalékos szolgálati rendszer kialakítása.